

Koulutustiedotteen malli

Otsikko	Tiedon ja digitaalisen sisällön selaaminen, etsiminen ja suodattaminen
Avainsanat	Esille tuominen, hakeminen, saavutettavuus, tietojen luominen
Kieli	Englanti
Osaamisalue	<p>1. Tieto- ja informaatiolukutaito Osaaminen ☐ Medialukutaito ☒ Tietojen, informaation ja digitaalisen sisällön selaaminen, etsiminen ja suodattaminen.</p> <p>2. Viestintä ja yhteistyö Osaaminen ☐ Sitouttava kansalaisuus digitaalisen teknologian avulla ☐ Vuorovaikutus digitaalisen teknologian kanssa viihteen ja kulttuurin parissa</p> <p>3. Digitaalisen sisällön luominen Osaaminen ☐ Digitaalisen sisällön kehittäminen</p> <p>4. Turvallisuus Osaaminen ☐ Ympäristön suojelu ☐ Valeutisten ehkäiseminen ja tunnistaminen ☐ Terveyden ja hyvinvoinnin suojelu</p> <p>5. Ongelmanratkaisu Osaaminen ☐ Digitaalisten teknologioiden luova käyttö</p>
Tavoite ja päämäärä	<ul style="list-style-type: none"> • Soveltaa vinkkejä ja keinoja, joiden avulla on helppo etsiä ja suodattaa digitaalista tietoa ja virtaviivaistaa selausprosessia. • Henkilökohtaisten hakustrategioiden muotoilu, haku, käyttö ja luominen sekä manuaalisten ja chat-robottipohjaisten resurssien hyödyntäminen.

<p>Oppimistulokset</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tiedontarpeiden ilmaiseminen • Tiedon, informaation ja sisällön etsiminen digitaalisissa ympäristöissä. • Tietojen saavutettavuus ja navigointi tietojen välillä • Henkilökohtaisten hakustrategioiden luominen ja päivittäminen
<p>Sisältö järjestetty 3 tasolle</p>	<p>TIEDON JA DIGITAALISEN SISÄLLÖN SELAAMINEN, ETSIMINEN JA SUODATTAMINEN</p> <p>1. Tiedon ja digitaalisen sisällön selaaminen, etsiminen ja suodattaminen.</p> <p>Tiedon ja digitaalisen sisällön selaaminen, etsiminen ja suodattaminen liittyy yleiseen digitaaliseen tieto- ja informaatiolukutaitoon, johon kuuluu kyky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tiedontarpeiden ilmaisemiseen • Tiedon, informaation ja sisällön etsiminen digitaalisissa ympäristöissä. • Pääsy tietoihin ja navigointi tietojen välillä • Henkilökohtaisten hakustrategioiden luominen ja päivittäminen <p>1.1. Vaiheittainen ohje</p> <p>Tieto</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Joidenkin verkossa saatavilla olevien verkkosisältöjen avoimen ja ei-avoimen käyttömuodon eron ymmärtäminen. 2. Tietoisuus niistä ei-monetaarisista kustannuksista, joita ilmaisesta avoimesta sisällöstä aiheutuu (esim. tietojen kerääminen ja käyttäjien tiedot). 3. Hakukoneiden suosittelemaan sisältöön vaikuttavien ja siihen vaikuttavien peruseräiteiden ymmärtäminen (esim. käyttäjän sijainti ja hänen digitaalinen "käyttäytymisensä", paikalliset säännökset, aiemmat haut, laitteet jne.) <p>Taidot</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Henkilö osaa valita hakukoneen, joka todennäköisimmin sopii hänen omiin tarpeisiinsa. 2. Henkilö osaa parantaa hakustrategiaa käytettävissä olevien ominaisuuksien perusteella - myös tekoälyn ja

kehittyneiden älykkäiden kaiuttimien kanssa vuorovaikutuksessa.

3. Henkilö osaa käyttää hyperlinkkejä ja muussa kuin tekstimuodossa esitettyä tietoa.
4. Henkilö osaa luoda ja tarkentaa hakumenetelmiä kutakin tiettyä tarkoitusta varten.
5. Henkilö osaa käsitellä ja suodattaa tietoa.

Asenteet

1. Tiedon ylikuormituksen välttäminen
2. Käyttäjien yksityisyyden suojaamiseen suunniteltujen työkalujen hyödyntäminen (esim. VPN-palvelut ja vastaavat).
3. Tekoälyyn perustuvien hakujen tietoinen ja harkittu käyttö - ja tietoisuus niiden rajoituksista.
4. Tietoisuus siitä, että monet verkkolähteet ovat erityistarpeita (esim. näkövammaiset) omaavien ihmisten saatavilla ja käytettävyydessä rajoituksia.

Koko prosessin tarkoituksena on:

1. ILMAISEMINEN - Resurssien ja digitaalisen sisällön etsinnän aloittaminen.
2. HAKU - Selailukokemuksen tehostaminen turhista syötteistä.
3. SAAVUTETTAVUUS - Sellaisten resurssien onnistunut saavutettavuus, joista olet kiinnostunut.
4. LUONTI - Parempaa navigointia digitaalisessa ympäristössä

2. Esiin tuominen

2.1 Tavoitteesta aloittaminen

Lähtökohtana selaus-, haku- ja suodatusstrategian laatimiselle on täsmällisen tarkennuskysymyksen määrittäminen: asia, johon halutaan vastata selaus-, haku- ja suodatusstrategiaa toteuttamalla.

- Top 10 parasta dokumenttia toisesta maailmansodasta
- Vegaaninen resepti jouluillalliselle
- Paikalliset putkimiespalvelut [alueesi]
- Ulkoilma-aktiviteetit [valitsemasasi paikassa]

- jne...

2.2 Alustavien parametrien asettaminen

Kaikki tarkennuskysymykset olisi räätälöitävä ja muotoiltava siten, että tarkennuskysymys olisi:

1. Lyhyt
2. Tiivis
3. Kattava
4. Yksityiskohtaista informaatiota sisältävä
5. Määrällisesti ja laadullisesti eriteltyt ominaisuudet (esimerkkejä: X parasta..., parhaat hinnat...).

3. Haku

3.1 Hakusanojen määrittäminen

Tarkennuskysymystä voidaan tarkentaa soveltamalla erityisiä suodattimia tulosten määrään ja laatuun. Näitä suodattimia edustaa viitteellisten **avainsanojen** käyttö.

Avainsanat edustavat ominaisuuksia ja asioita, joita ilman HAKUSI ei ole järkevää / jotka eivät johda sinua haluttuihin tuloksiin. Viitaten edellisiin esimerkkeihin:

- Putkimiehet ≠ Puutarhurit
- Vegaani ≠ Kasvisruoka
- jne...

3.2 Hakusanojen fiksu käyttö, vältettävät asiat

Liian monta...on huono asia

Liian monien avainsanojen käyttö voi olla haitallista: hakukoneet eivät välttämättä löydä tuloksia, jotka vastaavat kaikkia suodattimiasi ja hakutulokset ovat luettelo viitteistä, jotka kattavat ja sisältävät kaikki avainsanasi kokonaisuudessaan.

Liian vähän...on myös huono asia

Syyt siihen, miksi liian harvojen avainsanojen käyttö on haitallista, ovat itsestäänselvät. Avainsanojen käytöllä pyritään suodattamaan hakuprosessista tulokset, jotka saattavat olla epäolennaisia. Kun käytetään liian vähän avainsanoja, hakutulokset saattavat olla liian yleisiä ja laajoja.

Avainsanojen ihanteellinen määrä on 4

Tasapaino yhden liian suuren ja liian pienen määrän välillä on neljä. Tämä määrä avainsanoja mahdollistaa riittävästi hakumarginaaleja ilman, että mahdollisten tulosten tarkkuus ja laajuus kärsii.

Muotoiltu täydellisenä lauseena

Hakukoneisiin olisi syötettävä hakusanat siten, että ne vastaavat hakukysymystä.

! Huomaa, että avainsanoilla voidaan tarkoittaa myös muita viittauksia, jotka eivät välttämättä ole "sanoja":

- Päivämäärät
- Tarvitsemasi tiedoston muoto (PDF ≠ DOC.)

4. Pääsy osoitteeseen

4.1. Eri avainsanojen yhdistäminen samaan tarkennuskysymykseen sopiviksi

Kun muotoilet tarkennuskysymyksesi ja haet avainsanoilla, sinulla on käytettävissäsi pitkä luettelo hakutuloksista, jotka saattavat vastata tarpeisiisi.

Tässä vaiheessa on olemassa muutamia lisätemppeja, joiden avulla voit laajentaa kiinnostavien tulosten joukkoa:

- Eri avainsanojen sekoittaminen samaan tarkennuskysymykseen sopiviksi
- Hakukoneen vaihtaminen aloittamalla samoista (tai samankaltaisista) avainsanoista.

- Haun rajaaminen erilaisten painotusten avulla

Tarkennuskysymyksen voi muotoilla monella tavalla.

Avainsanoja voidaan mahdollisesti yhdistää ja/tai järjestää uudelleen, jotta käytettävissä olevat tulokset olisivat laajemmat.

Kun selaat verkkosisältöä, kokeile, mitä tapahtuu eri suodattimia käyttämällä - saatat löytää mielenkiintoisia tuloksia, jotka ovat ensimmäisen hakukehän ulkopuolella. Voit joko käyttää:

- synonyymeja tai vastaavia (lakimies → asianajaja; opettaja → kasvattaja; valmentaja → mentori).
- muita sanoja, jotka laajentavat merkitystä (joulu → loma).

4.2 Hakukoneen vaihtaminen aloittamalla samoista avainsanoista (tai vastaavista).

Eri hakukoneet saattavat johtaa erilaisiin tuloksiin. Hakukone voi olla ensimmäinen suodatin selailukokemuksessasi.

- Google Chrome
- Firefox
- Bing
- Internet explorer (nyt Edge)
- Safari

Jokaisella hakukoneella on omat vinkkinsä ja suosituksensa hakustrategioiden hienosäätöön ja tarkentamiseen (esimerkki: Refine Web Searches, Google).

4.3 Haun rajaaminen painopisteiden avulla

Painopisteet ovat suuria verkkosivustoja, joilla on laaja kirjasto sisältöä, joka on enemmän tai vähemmän erikoistunut tiettyyn teemaan/aiheisiin.

Sen sijaan, että teet yleistä tutkimusta hakukoneiden kautta, saatat olla kiinnostunut vierailemaan heti alusta alkaen verkkosivustolla ja alustalla, jotka tarjoavat ja keräävät sisältöä, johon tarkennuskysymys perustuu:

Yleinen

- Erilaiset jakamislustat kuten [YouTube](#)
- Tiedonjako-ohjelma [TEDxinä](#)
- jne...

Erikoistunut sivu

- Varaus (hotelli, vuokra-asunto lomalle jne.)
- Skyscanner (lentojen varaaminen jne.)
- Oxfordin sanakirja
- jne...

Muut

- Yhteisöt verkossa ja sosiaalisessa mediassa

Hakutulokset esitetään sinulle sen perusteella, miten johdonmukaisesti ja yhtenäisesti kyseinen lähde vastaa tarkennuskysymystäsi ja siihen liittyviä avainsanoja...

... huomaa kuitenkin, että suurimmassa osassa tapauksista ensimmäiset tulokset saattavat olla mainostettua sisältöä (mainostavan verkkosivuston maksamaa verkkoviestintää).

Palatakseni takaisin esimerkkiin "Top 10 parasta dokumenttia toisesta maailmansodasta", on mahdollista, että näet myös suosituksia kirjoista, maksullisista dokumenttielokuvista ja kaikesta muusta siltä väliltä, mikä ei välttämättä vastaa hakukriteerejäsi.

5. Luonti: Edistyneet resurssit Internet-selausta varten

5.1 Tekoälypohjaiset resurssit verkkoselailua varten

Edistyneissä ja kehittyneissä hakustrategioissa saatetaan käyttää erilaisia tekniikoita ja välineitä:

MANUAALISET RESURSSIT:

- Jokaisella hakukoneella on tyypillisesti omat vinkkinsä ja suosituksensa hakustrategioiden hienosäätöön ja tarkentamiseen (esimerkki: [Refine Web Searches](#), Google).

Tekoälypohjaiset selaustyökalut (chat-robotit):

- Tekoälyyn perustuvista selaustyökaluista on tulossa uusi normaali käytäntö, ja niitä on jo sisällytetty hakukoneisiin. Kun voit hyödyntää tekoälyyn perustuvia selaustyökaluja, voit tehostaa selailua, hakua ja suodatusta huomattavasti.

ChatGPT:n tulo avasi ovet monille palveluille ja työkaluille, jotka hyödyntävät tekoälyä tarjotakseen käyttäjille reaaliaikaista tietoa ja resursseja.

Tapa, jolla sinun tulisi toimia näiden resurssien kanssa, ei poikkea "perinteisistä" hakukoneista:

1. Keksi tarkentava kysymys
2. Korosta avainsanat
3. Anna ehdotuksia siitä, millaisia tuloksia haluat saada takaisin.

Esimerkki tekoälyyn perustuvista chatboteista ja hakukoneista:

Tekoäly-chatbotit ovat ohjelmia ja ohjelmistoja, jotka on ohjelmoitu simuloimaan ihmiskeskustelua. Tavoitteena on saada käyttäjät tuntemaan, että vuorovaikutus on vuorovaikutusta toisen ihmisen eikä "koneen" kanssa. Chatbotit on suunniteltu kehittymään päivittäin, ja jokainen vuorovaikutus syöttää niille uutta tietoa, jota tekoäly hyödyntää parantaakseen antamansa vastauksen laatua.

- [YouChat](#)
- [Neeva](#)
- [Jasperin chatti](#)
- [Hahmon tekoäly](#)
- [Google Bard](#)
- [Caktus](#)
- [Colossal chat](#)
- [PepperType](#)
- [MagikPen](#)
- [Bing AI](#)
- [ChatSonic](#)

Bingin avulla tehty esimerkki

- **Lack of empathy:** Chatbots lack empathy and cannot interact with customers as humans.
- **Complex interface:** Chatbots can be complicated and require a lot of time to understand user's requirements.
- **Inability to handle complex problems:** Chatbots cannot handle or resolve complex customer problems.
- **Non-customized solutions:** Chatbots can provide non-customized solutions without considering the needs of each particular user.
- **Security concerns:** Chatbots may not transmit data securely.

Bing-ohjelmalla tehty esimerkki, joka perustuu hakukysymykseen: "parhaat chatbotit uuden kielen oppimiseen".

- **Duolingo:** It is probably the most popular language learning chatbot platform in the U.S (and possibly around the world) ¹.
- **Mondly:** It is another well-known language learning platform available for both Android and iOS platforms ².
- **Andy:** It helps users who find it hard to learn and study the English language ².
- **Lanny From Eggbun Education:** It is a chatbot that teaches Korean ¹.
- **Memrise:** It is a chatbot that helps users learn languages through games and quizzes ³.
- **Rosettastone:** It is a chatbot that helps users learn languages through interactive lessons ¹.
- **Babbel:** It helps users become fluent in learning languages as a chatbot voiced like native speakers ².

Bing-ohjelmalla tehty esimerkki, joka perustuu hakukysymykseen: "Miten tunnistan valeuutiset?"

- **Check the source:** Click away from the story to investigate the site, its mission, and its contact info ¹.
- **Read beyond:** Headlines can be outrageous in an effort to get clicks ¹.
- **Establish a list of trusted media sources:** Make sure you have a list of media sources that you trust and that you can turn to when you need accurate information ¹.
- **Use fact-checking tools and websites to verify content:** There are many fact-checking tools and websites available online that can help you verify the accuracy of a news story ¹.
- **Be cautious of anything user-generated:** Be careful of social media posts or memes ².
- **Check the author:** Research them to see if they are credible ³.
- **Check the web address for the page you're looking at:** Sometimes, fake news sites may have spelling errors or a different domain name ³.
- **Be skeptical of sensational headlines:** Fake news often has sensational headlines designed to grab your attention ⁴.

TIIVISTELMÄ

Esiin tuominen

Aseta tarkennuskysymys, joka on:

1. Lyhyt
2. Tiivis
3. Kattava
4. Sisältää yksityiskohtaista tietoa
5. Määritelty määrällisiltä ja laadullisilta ominaisuuksiltaan

Hakeminen

Määritä hakusi avainsanat:

- Ei liikaa avainsanoja
- Ei liian vähän avainsanoja
- Kysymys muotoiltu täydellisenä lauseena

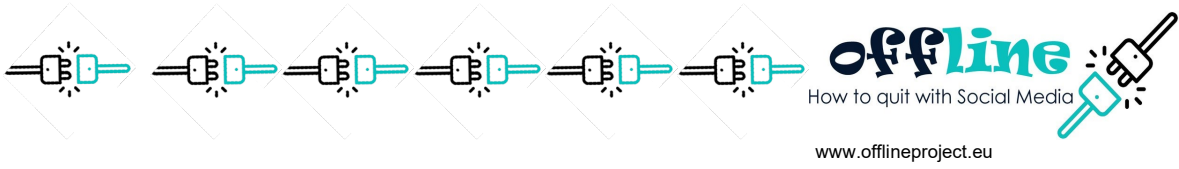
Pääsy osoitteeseen

1. Eri avainsanojen yhdistäminen samaan tarkennuskysymykseen sopiviksi
2. Hakukoneen vaihtaminen aloittamalla samoista (tai samankaltaisista) avainsanoista.
3. Haun rajaaminen painotusten avulla

	<p>Luominen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Edistyneet manuaaliset resurssit ja niksit • Tekoälyyn perustuvat selaustyökalut (chat-robotit)
<p>Sanasto</p>	<p>Tarkennuskysymys: Lähtökohta selaus-, haku- ja suodatusstrategian laatimiselle. Asia, johon haluat vastata strategian toteuttamisella.</p> <p>Avainsanat: ominaisuudet ja asiat, joita ilman HAKUSI ei ole järkevää / haut eivät johda haluttuihin tuloksiin.</p> <p>Painopisteet: Painopisteet ovat suuria verkkosivustoja, joissa on laaja kirjasto sisältöä, joka on enemmän tai vähemmän erikoistunut tiettyyn teemaan/aiheisiin.</p> <p>Chatbotit: tietokoneohjelma, joka käyttää tekoälyä ymmärtääkseen asiakkaiden kysymyksiä ja automatisoidakseen vastaukset niihin. Chatbotit on suunniteltu parantamaan toimintaansa päivittäin, ja jokainen vuorovaikutus syöttää niille uutta tietoa, jota tekoäly hyödyntää parantaakseen antamansa vastauksen laatua.</p>
<p>Käytännön neuvoja</p>	<p>1. Kun selaat aineistoa, räätälöi tarkentavat kysymykset ja muotoile ne niin, että ne ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lyhyitä • Tiiviitä • Kattavia • Yksityiskohtaista tietoa sisältäviä • Ominaisuudet on eritelty määrällisesti ja laadullisesti (esimerkkejä: X parasta..., parhaat hinnat...).

	<p>2. Tarkennuskysymystä voidaan hienosäätää edelleen soveltamalla erityisiä suodattimia: viittausten avainsanoja.</p> <p>3. Avainsanojen ihanteellinen määrä on 4</p> <p>4. Huomaa, että avainsanoilla saatamme tarkoittaa myös päivämääriä tai tarvitsemasi tiedoston muotoa (PDF ≠ DOC.).</p> <p>5. ChatGPT:n tulo avasi ovet monille palveluille ja työkaluille. Vuorovaikutuksessa näiden resurssien kanssa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keksi tarkentava kysymys • Korosta avainsanoja • Anna ehdotuksia siitä, millaisia tuloksia haluat saada takaisin.
<p>Itsearviointi (monivalintakysymykset ja -vastaukset)</p>	<p>1. Mikä on oikea järjestys?</p> <p>a) Ilmaiseminen, haku, käyttö ja luominen b) Luo, etsi, tuo esiin ja hyödynnä c) Ilmaista, käyttää, etsiä ja luoda...</p> <p>2. Mikä on lähtökohta selaus-, haku- ja suodatusstrategian laatimiselle?</p> <p>a) Määrittele tarkka tarkennuskysymys b) Rajaa haku painotuksia vastaten. c) Valitse joukko avainsanoja</p> <p>3. Tarkennuskysymyksen tulisi olla</p> <p>a) Lyhyt, ytimekäs, kattava, yksityiskohtainen, määrällisesti ja laadullisesti tarkkaan määritelty ominaisuuksiltaan b) Pitkä ja yksityiskohtainen c) Lyhyt ja ytimekäs, eikä määrällisiä tai laadullisia ominaisuuksia tarvitse eritellä.</p> <p>4. Valitse täydellinen määrä avainsanoja</p> <p>a) 4 b) 2 c) 6</p> <p>5. Mitä ovat chatbotit?</p> <p>a) Ohjelmia ja ohjelmistoja, jotka on ohjelmoitu simuloimaan ihmisten välisiä keskusteluja. b) Verkkohakujen tarkentamiseen ohjelmoituja ohjelmia</p>

	c) Ohjelmia ja ohjelmistoja, jotka helpottavat viestintää eri digitaalisten laitteiden välillä.
Resurssit (videot, linkki)	/
Aiheeseen liittyvä materiaali	/
Aiheeseen liittyvä PPT	/
Kirjallisuusluettelo	/
Toimittanut	IDP

Co-funded by
the European Union

"Euroopan komission tuki tämän julkaisun tuottamiselle ei merkitse sen sisällön hyväksymistä, sillä se kuvastaa ainoastaan sen kirjoittajien näkemyksiä, eikä komissio ole vastuussa siitä, miten sen sisältämiä tietoja mahdollisesti käytetään."